

Muhafazakârlık ve Sosyal Değişme

Zefir ADEMİ

eski
yeni.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1822

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiye

Yayın No | Publication Number: 381

Kitap Adı : Muhafazakârlık ve Sosyal Değişme

Alt Başlık : Muhafazakâr Düşünce Dergisi Örneği

Book Title : Conservative and Social Change

Subtitle : The Journal of Conservative Thought

ISBN : 978-625-5536-94-5

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255536945

Yazar | Author: Zefir Ademi | orcid.org/0000-0001-6148-2267

Kurum | Institution: Ardahan Üniversitesi

ROR ID: ror.org/042ejbk14

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 465 (x + 455)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: JHBA - Sosyoloji: kültür ve toplum | Sociology: culture and society

BISAC: SOC026040 - Sosyoloji / Gelenek ve Görenekler | Sociology / Customs & Traditions

THEMA: JHBA - Sosyoloji: kültür ve toplum | Sociology: culture and society

LC Classification: HM621 - Sosyolojik Değişim | Sociological Change

DEWEY: 306 - Sosyal ve kültürel antropoloji | Culture & institutions

WoS Category: Sosyoloji | Sociology

WoS Citation Topics Meso: 2.50 - Politik ve Sosyal Teori | Political & Social Theory

WoS Citation Topics Micro: 2.50.205 - Muhafazakârlık ve Liberalizm | Conservatism & Liberalism

Scopus Subject Areas: 3321 - Sosyoloji ve Siyaset Bilimi | Sociology and Political Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Ademi, Zefir. *Muhafazakârlık ve Sosyal Değişme: Muhafazakâr Düşünce Dergisi Örneği*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiye, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Muhafazakârlık ve Sosyal Değişme

Zefir ADEMİ

Ankara 2026

Yazar Hakkında | About the Author

Zefir ADEMİ

1986 yılında Kosova'nın Prizren şehrinde doğdu. İlk ve ortaöğretimini Prizren'de tamamladıktan sonra, 2001 yılında eğitim amacıyla Türkiye'ye geldi. 2005 yılında Balıkesir İmam Hatip Lisesi'nden dereceyle mezun oldu. 2009 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden lisans diplomasını aldı. 2012 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı'nda "Hayatın Dönüm Noktalarında Din Görevlilerin Rolü: Bursa Örneği" başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. Aynı üniversitede 2021 yılında "Muhafazakarlık ve Sosyal Değişme: Muhafazakâr Düşünce Dergisi Örneği" başlıklı çalışmasıyla doktora derecesini aldı. Mesleki hayatına Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri olarak başladı. 2022 yılından itibaren Ardahan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi Anabilim Dalı'nda akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Akademik ilgi alanları arasında din Balkanlarda dini hayat, toplumsal cinsiyet, muhafazakârlık ve sosyal değişim, din görevlilerinin toplumsal rolü yer almaktadır.

He was born in Prizren, Kosovo, in 1986. After completing his primary and secondary education in Prizren, he came to Turkey in 2001 for educational purposes. He graduated with honors from Balıkesir Imam Hatip High School in 2005. He received his bachelor's degree from Uludağ University Faculty of Theology in 2009. In 2012, he completed his master's degree at Bursa Uludağ University Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Sciences, Division of Sociology of Religion, with a thesis titled "The Role of Religious Officials at Turning Points in Life: The Case of Bursa." He received his doctorate from the same university in 2021 with his study titled "Conservatism and Social Change: The Example of the Conservative Thought Journal." He began his professional career as a teacher of religious culture and ethics within the Ministry of National Education. Since 2022, he has been continuing his academic work at the Department of Sociology of Religion, Faculty of Theology, Ardahan University. His academic interests include religious life in the Balkans, gender, conservatism and social change, and the social role of religious officials.

Kitap Hakkında

Muhafazakârlık ve Sosyal Değişme Muhafazakâr Düşünce Dergisi Örneği

Alışılmış olanı koruma güdüsü ve yenilenme isteği her insanın doğasında var olan iki temel niteliktir. Bir yandan yeni olana karşı duyulan merak ve yeni olanın verdiği lezzet, diğer yandan mevcut halin ortadan kaybolma endişesi ve yeni olanın zararlı olma ihtimalinin verdiği kaygı her bireyin zaman zaman içine düştüğü durumlardır. İnsan doğasında bulunan bu iki özellik tarihsel süreçte modern ve muhafazakâr gibi düşünce geleneklerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Türk toplumunda ise bu düşünce geleneklerinin gelişimi kronolojik süreçte ve dergi gibi süreli yayın aracıyla gerçekleşmiştir. Dergi, bir konuya odaklanması ve o konuda çıkan yenilikleri zamanla, sistematik bir şekilde ele alması sebebiyle düşünürlerin vazgeçilmez tercihi olmuştur.

Çalışmamızın ana konusunu olan sosyal değişme ve muhafazakârlık kavramları üzerinde şekillenen Muhafazakâr Düşünce dergisi Türk literatüründe muhafazakârlığın en geniş ve en detaylı ele alındığı basın kaynağını teşkil etmekte, sosyal değişme konusunda ve özellikle de Türk toplumunun modernleşmesi hakkında geniş malumat içermektedir. Bu sebeple çalışma hem adı hem de içeriğiyle bu konuda alana katkısı büyük olan Muhafazakâr Düşünce dergisi bağlamında akıl, birey, aile, din, toplum, mülkiyet, otorite, değişim, gelenek ve ahlak gibi her toplumun temeli olan sosyo-kültürel temalar zemininde inceleme yapmayı amaçlamaktadır. Çalışmada dergi kapsamında Türk toplumunda sosyal değişme olgusunun ortaya konulması ve onun karşısında gelişen muhafazakâr refleksin tespit edilmesi hedeflenmektedir. Elimizdeki çalışma yorumlayıcı sosyoloji perspektifinden Türk toplumu üzerinde bir okuma olup çalışma boyunca içerik analizi metodu kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Muhafazakârlık; Sosyal Değişme; Dergi; Akıl; Birey; Aile; Din; Gelenek; Toplum; Otorite; Mülkiyet

About the Book

Conservative and Social Change The Journal of Conservative Thought

Accustomed motive of protection and desire for renaissance are two main qualities that exist in every human being. Curiosity for what is new, the pleasure that what is new brings, the worry about the current situation to disappear and the possibility that the upcoming situation may be detrimental are some of the situations that are experienced by every person. These two existing characteristics of human nature paved the way for rise of conventions such as conservatism and social change. In Turkish society, the development of these conventions occurred in a chronologic period and via periodicals such as journals. Journal, has been an indispensable choice of thinkers because of the fact that it focuses on the main subject and it approaches the innovations on that topic in time, systematically.

The Journal of Conservative Thought which is the main subject of our study is shaped on the concepts of conservatism and social change. In Turkish Literature, this journal is the printed resource in which conservatism is discussed in the most detailed and extensive way. It includes large amount of information on social change and especially on the modernization of Turkish society. For this reason, the study, with the context of journal, aims to do research on the basis of socio-cultural themes, such as reason, individual, family, religion, society, property, authority, change, custom and morals which are the basis of every society. This study aims to exhibit the concept of social change in Turkey within the context of the journal and to determine the conservatist reflexes against this idea. This study is a reading on Turkey from the perspective of interpretive Sociology and within the scope of the study, content analysis method was used.

Keywords: Conservatism; Social Change; Magazine; Reason; Individual; Family; Religion; Custom; Society; Authority; Property

ÖN SÖZ

Alışılmış olanı koruma güdüsü ve yenilenme isteği her insanın doğasında var olan iki temel niteliktir. Bir yanda yeni olana karşı duyulan merak ve yeni olanın verdiği lezzet, diğer yanda mevcut hâlin ortadan kaybolma endişesi ve yeni olanın zararlı olma ihtimalinin verdiği kaygı, her bireyin zaman zaman içine düştüğü durumlardır. İnsan doğasında bulunan bu iki özellik, tarihsel süreçte modern ve muhafazakâr gibi düşünce geleneklerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Literatürde bu düşünce geleneklerinin gelişimi kronolojik süreçte ve dergi gibi süreli yayınlar aracılığıyla gerçekleşmiştir. Dergi, bir konuya odaklanması ve o konuda çıkan yenilikleri zamanla, sistematik bir şekilde ele alması sebebiyle düşünürlerin vazgeçilmez tercihi olmuştur. Çalışmamızın ana konusu olan sosyal değişme ve muhafazakârlık kavramları üzerinde şekillenen *Muhafazakâr Düşünce* dergisi, Türk literatüründe muhafazakârlığın en geniş ve en detaylı ele alındığı yazılı basın kaynağını teşkil etmekte, sosyal değişme konusunda ve özellikle de Türk toplumunun modernleşmesi hakkında geniş malumat içermektedir.

Muhafazakâr Düşünce dergisini merkeze alan elinizdeki bu çalışma, uzun soluklu ve yoğun bir emeğin ürünüdür. Bu sürecin her bir safhasında fikirleri, eleştirileri ve destekleriyle çalışmamın şekillenmesine katkı sağlayan pek çok isme teşekkür etmek benim için bir vefa borcudur.

Öncelikle, lisansüstü eğitimim boyunca kıymetli fikirleri ve tavsiyeleriyle ufkumu açan; konunun belirlenmesinden çalışmanın nihayete ermesine kadar geçen her aşamada rehberliğini esirgemeyen danışman hocalarım Prof. Dr. Kemal Ataman ve Prof. Dr. Abdurrahman Kurt'a şükranlarımı sunarım. Araştırma sürecinde kapısını bana her daim açarak bilgi ve tecrübelerinden istifade etmemi sağlayan Prof. Dr. Vejdi Bilgin'e; değerli yön-

lendirmeleriyle sürece katkı sunan Prof. Dr. Salih Çift'e; yapıcı eleştirileri ve destekleriyle çalışmamı zenginleştiren Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt ve Prof. Dr. Özcan Güngör hocalarıma içtenlikle teşekkür ederim.

Akademik mesaimin en yakın şahidi olarak, kitabın yazım aşamasında bana huzurlu bir çalışma ortamı sunan, metni defalarca okuyarak dil ve üslup yönünden olgunlaşmasına kıymetli katkılar sağlayan sevgili eşim Merve Yılmaz Ademi'ye ve her türlü imkânı seferber ederek maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen kıymetli ailesine minnettarım. Fiziken uzakta olsalar da sevgi ve fedakârlıklarıyla beni bugünlere hazırlayan, dualarıyla yolumu aydınlatan aziz aileme şükranlarımı sunarım. Bu yoğun süreçte babasıyla oyun oynama hakkından feragat ederek sabır gösteren ve masum dualarıyla bana güç veren sevgili oğlum Muhammed Yusuf Ademi'ye ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak, bir konuk öğrenci olarak bana Türkiye'nin kapılarını açan; İmam-Hatip sıralarından doktora sürecime kadar geçen bu uzun eğitim yolculuğunda en iyi imkânlarla yetişmemi sağlayan Türkiye Diyanet Vakfı'na ve nezdinde tüm Türk halkına teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	vii
GİRİŞ	1
 BİRİNCİ BÖLÜM	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE: SOSYAL DEĞİŞME ve MUHAFAZAKÂRLIK	5
SOSYAL DEĞİŞMENİN MAHİYETİ	5
Sosyal Değişme Nedir?	9
Sosyal Değişme Biçimleri: Gelişme Bütünleşme ve Çözülme	12
Sosyal Değişmenin Kapsamı ve Etki Alanı	16
SOSYAL DEĞİŞMEYİ ŞEKİLLENDİREN UNSURLAR	20
Fiziki ve Sosyal Çevrenin Dönüştürücü Rolü	21
Bilgi ve Teknolojinin Değişim Üzerindeki Etkisi	22
Demografik Yapı ve Nüfusun Katkısı	24
Kültürel Değerlerin Değişime Yön Veren Etkisi	26
Dinî Değerlerin Toplumsal Yapıya Etkisi	28
Ekonomik Faktörlerin Değişim Sürecindeki Belirleyiciliği	30
SOSYAL DEĞİŞME KURAMLARI	31
Evrimci Kuramlar	33
Yapısal-İşlevselci Kuramlar	41
Çatışma Kuramları	47
MUHAFAZAKÂRLIK KAVRAMI ve TARİHSEL SEYRİ	51
Aydınlanma Öncesi Dönem: “Bilinçsiz Muhafazakârlık”	52
Aydınlanma Dönemi ve Sistematik Muhafazakârlığın Doğuşu	56
Muhafazakârlığın Anlamı	62
Muhafazakâr Düşüncenin Ana Temaları	64
MUHAFAZAKÂRLIĞIN BİÇİMLERİ	77
Yaşam Tarzı Olarak Muhafazakârlık	79
İdeolojik Bir Yönelim Olarak Muhafazakârlık	81
Fransız Muhafazakârlığı	84
Alman Muhafazakârlığı	87
İngiliz Muhafazakârlığı	91

Anglo-Amerikan Muhafazakârlığı	95
Yeni Sağ Muhafazakârlık Anlayışı	100
Türk Muhafazakârlığı	102
İKİNCİ BÖLÜM	
MUHAFAZAKÂR DÜŞÜNCE DERGİSİ: YAPISI YÖNELİMİ ve	
PROGRESİF TEMALAR	111
SÜRELİ YAYIN OLARAK MUHAFAZAKÂR DÜŞÜNCE DERGİSİ	111
Sürelî Yayın Niteliği	114
Hedefi ve Temel Özellikleri	118
Yapısal Düzeni İçerik Akışı ve Yazar Kadrosu	124
MUHAFAZAKÂR DÜŞÜNCE DERGİSİ'NDE ANALİZ EDİLEN	
PROGRESİF TEMALARIN GELENEKSEL ve MODERN YORUMU	132
Değişim Temasına Yönelik Yaklaşımı	135
Akıl Temasına Yönelik Yaklaşımı	162
Birey Temasına Yönelik Yaklaşımı	186
Mülkiyet Temasına Yönelik Yaklaşımı	213
Otorite Temasına Yönelik Yaklaşımı	245
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
MUHAFAZAKÂR DÜŞÜNCE DERGİSİ'NDE ANALİZ EDİLEN	
STATİK TEAMALARIN GELENEKSEL ve MODERN YORUMU	283
Din Temasına Yönelik Yaklaşımı	285
Gelenek Temasına Yönelik Yaklaşımı	316
Aile Temasına Yönelik Yaklaşımı	336
Toplum Temasına Yönelik Yaklaşımı	354
Ahlak Temasına Yönelik Yaklaşımı	376
SONUÇ	395
KAYNAKLAR	409
DİZİN	447